

Agnieszka Grzesiok-Horosz

Bezpieczeństwo małoletnich jako użytkowników platform udostępniania wideo

Protection of minors as users of video sharing platforms

Prawodawca europejski dostrzega zagrożenia małoletnich płynące z możliwości łatwego dostępu do różnorodnych treści szkodliwych dla ich rozwoju fizycznego, psychicznego i moralnego. Przedmiotem rozważań niniejszego artykułu uczyniono przepisy znowelizowanej polskiej ustawy o radiofonii i telewizji dotyczące ochrony małoletnich przed treściami zagrażającymi ich rozwojowi w kształcie nadanym postanowieniami dyrektywy zmieniającej dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku.

Słowa kluczowe: zagrożenia, rozwój małoletnich, platformy udostępniania wideo, treści szkodliwe

The European legislator recognizes the threats to minors resulting from easy access to various content harmful to their physical, mental and moral development. The subject of this article is the provisions of the amended Polish Broadcasting Act regarding the protection of minors against content that threatens their development, as provided for by the provisions of the Directive amending Directive 2010/13/EU on the coordination of certain laws, regulations and administrative provisions of the Member States relating to the provision of audiovisual media services (Audiovisual Media Services Directive) due to changes in the market situation.

Key words: threats, development of minors, video sharing platforms, harmful content

Wprowadzenie

Media pełnią niewątpliwie wiele pozytywnych funkcji, jak przykładowo funkcja informacyjna bądź wychowawcza, ale mogą też być nośnikiem treści szkodliwych, w tym także stanowiących zagrożenie dla fizycznego, psychicznego i moralnego rozwoju osób małoletnich. Komisja Europejska w komunikacie „Cyfrowa dekada dla dzieci i młodzieży: nowa europejska strategia na rzecz lepszego internetu dla dzieci (BIK+)”¹ zauważa jak łatwo dostępne są treści nieodpowiednie dla wieku odbiorcy. Prawodawca stara się temu zapobiec, stawiając przed podmiotami dostarczającymi usługi medialne szereg wymagań dotyczących materiałów audiowizualnych, niejako w odpowiedzi na rozwój technologiczny. Pojęcie bezpieczeństwo użyte w tytule rozumieć przy tym należy jako stworzenie stanu, w którym stosuje się przewidziane przepisami prawa środki ochrony zagrożonych dóbr².

Historycznie rzecz ujmując, prawo Unii Europejskiej reagowało na dynamiczny rozwój mediów, począwszy od tradycyjnych³. W prawie polskim, w zakresie rozpowszechniania usług linearnych, odnośnie

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0212> (dostęp: 15.05.2024).

² K. Badźmirowska-Masłowska, *Małoletni użytkownik internetu a zagrożenia bezpieczeństwa informacji* [w:] W. Kitler, J. Taczowska (red.), *Bezpieczeństwo informacyjne. Aspekty prawno-administracyjne*, Warszawa 2017, s. 318 i nast.

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 89/552/EWG w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (tzw. dyrektywa o telewizji bez granic), Dz. Urz. UE L 298 z 17.10.1989, s. 23. Szerz: K. Badźmirowska-Masłowska, *Rozwój nowych technologii komunikacyjnych a bezpieczeństwo dzieci w Unii Europejskiej (1996–2011). Perspektywa prawna* [w:] A. Andrzejewska, J. Bednarek, S. Ćmiel (red.), *Człowiek w świecie rzeczywistym i wirtualnym. Nowy wymiar zagrożeń w świecie realnym i wirtualnym*, Józefów 2013, s. 86; tejsze, *Ochrona dzieci i młodzieży przed negatywnym wpływem mediów audiowizualnych w świetle dokumentów Unii Europejskiej. Wprowadzenie do analizy prawnej* [w:] S. Ćmiel (red.), *Przestępczość nieletnich – teoria i praktyka*, Józefów 2012, s. 71 i nast.; E. Murawska-Najmiec, *Systemy ochrony małoletnich w programach telewizyjnych i radiowych w wybranych krajach europejskich – Francja, Belgia, Niemcy, Wielka Brytania, Węgry, Holandia i Szwecja*, „Analiza Biura KRRiT” 2011 nr 3.

regulacje zawiera przepis art. 18 ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji⁴, a zagadnienie to zostało wnikliwie opisane w literaturze przedmiotu⁵.

W miarę rozwoju technologicznego, zrewidowano postanowienia dyrektywy o telewizji bez granic ze względu na usługi nielinearne⁶. Kwestia ochrony małoletnich w usługach audiowizualnych na żądanie (*video on demand-VOD*) jest obecnie uregulowana w polskim prawie w art. 47 e URTV, również bogato opisanym w literaturze przedmiotu⁷.

Dostęp do różnorodnych treści staje się coraz łatwiejszy, dzięki aplikacjom czy stronom internetowym, przy czym łatwości korzystania z Internetu towarzyszy negatywna tendencja do wysyłania treści obraźliwych, jak *cyberbulling* czy hejtujących, rozpowszechniających pornografię, a także propagujących nienawiść rasową oraz ksenofobicznych⁸. Podkreślić przy tym należy, że we współczesnym społeczeństwie informacyjnym małoletni jest nie tylko odbiorcą, ale i użytkownikiem środków masowego przekazu, który nie tylko korzysta z treści, lecz również może je sam tworzyć⁹. Dlatego też jednym z powodów kolejnej rewizji dyrektywy 2010 była konieczność zwiększenia ochrony małoletnich odbiorców, którzy stali się użytkownikami platform, dokonana Dyrektywą 2018/1808 zmieniającą dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów

⁴ Dz.U. 2022, poz. 1722, dalej jako URTV.

⁵ Zob. W. Lis, *Ochrona dziecka przed szkodliwym oddziaływaniem środków masowego przekazu w prawie polskim* [w:] E. Sowinska, E. Szczurko, T. Guz, P. Marzec (red.), *Dziecko. Studium interdyscyplinarne*, Lublin 2008, s. 277; E. Czarny-Drozdziejko [w:] *Prawo mediów*, Warszawa 2008, s. 510 i nast.; K. Badźmirowska-Masłowska, *Ochrona dzieci i młodzieży w systemie mediów audiowizualnych w Polsce z perspektywy rozwiązań europejskich*, „Archiwum Kryminologii” 2007-2008, T. XXIX–XXX, s. 803 i nast.; D. Ossowska-Salamonowicz [w:] A. Niewęglowski (red.), *Ustawa o radiofonii i telewizji. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 282; K. Wojciechowski [w:] S. Piątek (red.), *Ustawa o radiofonii i telewizji. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 222 i nast.

⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE z 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych), Dz. Urz. UE L nr 95, dalej jako DAUM. Na temat ochrony małoletnich zob.: ERGA, *Protection of Minors in the Audiovisual Media Services: Trends & Practices* (ERGA report), <https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2016/10/ERGA-PoM-Report-2017-wordpress.pdf> (dostęp: 6.05.2024).

⁷ K. Chałubińska-Jentkiewicz, [w:] A. Niewęglowski (red.), *Ustawa o radiofonii i telewizji...*, s. 609 i nast.; M. Siwicki, *Europejskie standardy ochrony małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie (VOD). Wybrane aspekty prawnoporównawcze*, „Nowe Media. Studia i rozprawy” 2014, nr 4, s. 35 i nast.; A. Wąsowska, M. Trochimczuk, R. Świątek, *Skuteczność samoregulacji służących ochronie dzieci w telewizji i internecie*, Departament Monitoringu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Warszawa 2021, s. 39 i nast.. https://radareklamyl.pl/wp-content/uploads/2021/01/broszura_skutecznos_samoregulacji.pdf (dostęp: 29.05.2024).

⁸ Szeroko na ten temat: K. Badźmirowska-Masłowska, *Zagrożenia dla małoletniego ze strony mediów audiowizualnych. W kierunku nowego paradygmatu?* [w:] M. Szymczyk, R. Grzywacz (red.), *W trosce o człowieka. Paradygmaty stare i nowe*, Kraków 2016, s. 240.

⁹ Tamże.

ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku¹⁰. Definiuje ona platformę udostępniania wideo (*video sharing platform*, dalej jako VSP) jako usługę świadczoną drogą elektroniczną w ramach prowadzonej w tym zakresie działalności gospodarczej, jeżeli podstawowym celem lub zasadniczą funkcją tej usługi lub jej dającej się oddzielić części jest dostarczanie ogółowi odbiorców w celach informacyjnych, rozrywkowych lub edukacyjnych audycji wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów, za które dostawca usługi nie ponosi odpowiedzialności redakcyjnej, ale o sposobie zestawienia których dostawca ten decyduje, w tym automatycznie lub za pomocą algorytmów, w szczególności przez eksponowanie, flagowanie i sekwencjonowanie¹¹. Zaznaczyć należy, że polskiej jurysdykcji podlega jedynie kilkanaście platform udostępniania wideo (VSP): BanBye, Cda.pl, Demotywatory.pl, Hopaj.pl, Hrabi.tv, JBZD, Joemonster.org, Kawusia.pl, Kwejk, Mkl.pl, SADISTIC, Vider.info, Vider.love, Wgrane.pl, WIOCHA.PL, Zaq2.pl¹², których działalność może być przedmiotem kontroli dokonywanej przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji (dalej KRRiT), pod kątem dopełnienia obowiązków wynikających z URTV, w tym w zakresie ochrony małoletnich.

W kontekście ochrony małoletnich, art. 28b DAUM nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, by dostawcy platform udostępniania wideo podlegający ich jurysdykcji stosowali odpowiednie środki w celu ochrony małoletnich przed audycjami, wideo stworzonymi przez użytkownika, które mogą zaszkodzić ich rozwojowi fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu.

Jako że w polskim piśmiennictwie niewiele jest jeszcze naukowych refleksji na temat platform udostępniania wideo z perspektywy polskiego

¹⁰ Dz. Urz. UE L 303 z 28.11.2018, s. 69, dalej jako Dyrektywa 2018.

¹¹ Szerz. zob. A. Grzesiok-Horosz, *Legislation for video-sharing platforms on the European audiovisual market. The Polish transposition of Audiovisual Media Services Directive*, „Central European Journal of Communication” 2023, nr 2, s. 262 i nast.; też: *Ochrona przed treściami nielegalnymi i szkodliwymi na platformach udostępniania wideo*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2023, nr 21(1), s. 65 i literatura tam przywołana.

¹² Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, *Lista dostawców VSP*, <https://www.gov.pl/web/krrit/lista-dostawcow-platform-udostepniania-wideo-wpisanych-do-wykazu-przewodniczacego-krrit-na-podstawie-art-1a-ust-7-urt> (dostęp: 29.06.2024).

ustawodawcy¹³, celem niniejszego artykułu jest przynajmniej częściowe wypełnienie tej luki, poprzez dogmatyczną analizę przepisów prawnych zawartych w polskiej ustawie o radiofonii i telewizji, w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii¹⁴, w zakresie ochrony małoletnich przed treściami szkodliwymi dla ich rozwoju, na tle regulacji innych państw europejskich¹⁵, wraz z próbą oceny regulacji.

Przedmiotem szczegółowych rozważań uczyniono pojęcie małoletniego, treści szkodliwych, a także obowiązków dostawców VSP w zakresie środków, jakimi zabezpiecza się dostęp do treści szkodzących rozwojowi małoletnich. Poza zakresem prowadzonych rozważań pozostawiono natomiast zagadnienie ochrony małoletnich przed szkodliwymi przekazami handlowymi, w tym niezwykle ważny problem wykorzystania danych osobowych małoletnich zebranych lub w inny sposób wygenerowanych przez dostawców platform udostępniania wideo ze względu na wykonywanie obowiązku ochrony przed treściami szkodliwymi lub nielegalnymi, jako zasługujący w mojej opinii na odrębne opracowanie.

Zaznaczyć należy, że również Konwencja o prawach dziecka¹⁶ propaguje tworzenie na poziomie krajowym systemów chroniących dzieci przed materiałami i informacjami szkodliwymi z punktu widzenia ich rozwoju, o czym traktuje niniejsze opracowanie.

Problem bezpieczeństwa małoletnich jako użytkowników platform wideo ze względu na swoje znaczenie, jak również związane z nim problemy zarówno praktyczne, jak i teoretycznoprawne zasługuje zatem niewątpliwie na bliższe opracowanie.

¹³ Zob. K. Chałubińska-Jentkiewicz, M. Nowikowska, *Prawo mediów*, Warszawa 2022, s. 86; A. Matlak, *Wybrane aspekty implementacji do polskiego prawa zmienionej dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych* „Białostockie Studia Prawnicze” 2022 vol. 27 nr 1, s. 48 i nast.; A. Wąsowska, *Nowelizacja ustawy o radiofonii i telewizji*, „Edukacja Prawnicza” 2022, nr 2, s. 47.

¹⁴ Dz.U.2021, poz. 1676.

¹⁵ Pomocne w tym zakresie dwa opracowania powstałe z inicjatywy Europejskiego Obserwatorium Audiowizualnego (dalej EOA): *Mapping of national rules applicable to video-sharing platforms: Illegal and harmful content online*, Strasbourg 2021, <https://rm.coe.int/mapping-on-video-sharingplatforms-2021-full-report/1680a43575> (dostęp: 24.06.2024); *The protection of minors on VSPs: age verification and parental control*, Strasbourg 2023, <https://rm.coe.int/the-protection-of-minors-on-vsps-age-verification-and-parental-control/1680af0788> (dostęp: 24.06.2024).

¹⁶ Dz. U. 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.

Małoletni jako użytkownik platformy udostępniania wideo

W niniejszych rozważaniach pojęcie „małoletni” będą używane zamiennie z terminem „dziecko”. W rozumieniu art. 1 Konwencji o prawach dziecka, dzieckiem jest każda istota ludzka w wieku poniżej osiemnastu lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność.

W krajowym porządku prawnym, w art. 2 ust. 1 zd. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka¹⁷, pod pojęciem dziecko rozumie się każdą istotę ludzką od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności.

Użycie w tytule artykułu terminu „małoletni”, uzasadnione jest przyjętym tłumaczeniem zawartego w DAUM sformułowania „minors”, jak również zastosowaniem tego określenia w przepisach URTV. Podkreślić przy tym należy, iż żaden z przepisów w polskim systemie prawnym nie definiuje tego pojęcia¹⁸. Stosowane jest ono jako antonim terminu „pełnoletni”, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny¹⁹. Małoletnim jest zatem osoba, która nie ukończyła lat osiemnastu i nie uzyskała pełnoletności przez zawarcie małżeństwa. Piśmiennictwo dotyczące przepisu art. 18 URTV, jak również art. 47 e URTV, podobnie definiuje małoletniego²⁰.

Jako że przedmiotem rozważań prowadzonych w artykule są treści szkodzące rozwojowi, warto wskazać, iż w doktrynie wyrażono pogląd, zgodnie z którym – w ślad za art. 29 Konwencji o prawach dziecka – prawidłowy rozwój ma obejmować naukę dziecka ukierunkowaną na rozwijanie w jak najpełniejszym zakresie osobowości, talentów oraz jego zdolności umysłowych i fizycznych, szacunku dla praw człowieka i podstawowych swobód, jak również szacunku dla jego rodziców, tożsamości kulturowej, języka i wartości, dla wartości narodowych kraju, w którym mieszka lub kraju, z którego pochodzi, jak i dla innych kultur oraz poszanowania środowiska naturalnego. Jest to także przygotowanie dziecka do odpowiedniego życia w wolnym społeczeństwie, w duchu

¹⁷ Dz.U. 2023, poz.292, dalej jako KC.

¹⁸ E.M. Guzik-Makaruk, E. Wojewoda, *Dziecko, nieletni, małoletni, młodociany, pełnoletni – podstawowe zagadnienia terminologiczne na tle systemu prawa* [w:] E. Guzik-Makaruk, V. Skrzypulec-Plinta, J. Szamatowicz (red.), *Wybrane prawne i medyczne problemy ginekologii dziecięcej*, Białystok 2015, s. 30.

¹⁹ Dz.U. 2023, poz. 1610 ze zm. Na podstawie przepisów KC dotyczących zdolności do czynności prawnych, możemy podzielić małoletnich na 2 kategorie: do lat 13 i małoletnich, którzy ukończyli 13 lat.

²⁰ K. Chałubińska-Jentkiewicz [w:] *Ustawa o radiofonii i telewizji*, s. 621; P. Ślęzak [w:] P. Ślęzak (red.), *Prawo mediów*, Warszawa 2020, s.237; W. Lis, *Ochrona dziecka...*, s. 271; K. Wojciechowski, [w:] *Ustawa o radiofonii i telewizji*, s. 223.

rozumienia, pokoju, tolerancji, równości płci oraz przyjaźni pomiędzy wszystkimi narodami, grupami etnicznymi, narodowymi i religijnymi oraz osobami rdzennego pochodzenia²¹.

Małoletni, będący przedmiotem ochrony przepisu rt. 28 DAUMrt. art. 47 o URTV, jest użytkownikiem platformy udostępniania wideo. Użytkownik taki definiowany jest w przepisach URTV jest jako osoba fizyczna, osoba prawna lub ułomna osoba prawna korzystająca z platformy udostępniania wideo, w szczególności przez posiadanie konta na platformie udostępniania wideo, umieszczanie lub odbieranie na niej audycji, wideo lub innych przekazów stworzonych przez tego użytkownika lub innych użytkowników²².

Wideo stworzonym przez użytkownika jest ciąg ruchomych obrazów z dźwiękiem lub bez niego, stanowiący odrębną całość, który został stworzony przez użytkownika i umieszczony na platformie udostępniania wideo przez niego lub przez innego użytkownika²³. Gdy mowa o zabezpieczeniu przed treściami szkodliwymi, musimy pamiętać, iż mamy tu do czynienia z nowym paradygmatem komunikowania, gdyż małoletni nie jest jedynie odbiorcą treści, ale również może je tworzyć, może być ofiarą szkodliwych dla jego rozwoju treści, zachowań czy relacji, ale również sprawcą czynów karalnych.

Treści szkodliwe

Treści szkodliwe występują w różnych postaciach: obrazków, filmów, tekstów, komunikatów użytkowników w grupach dyskusyjnych – na stronach internetowych, forach czy serwisach społecznościowych²⁴.

Zawartość audiowizualną zwykle się dzielić na: nielegalną w ogólności (*illegal*) oraz zgodną z prawem, ale wymagającą ograniczeń ze względu

²¹ K. Wojciechowski [w:] S. Piątek (red.), *Ustawa o radiofonii i telewizji*, s. 222.

²² E. Duda-Staworko, *Pojęcie usługi platformy udostępniania wideo w prawie polskim i Unii Europejskiej*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2022, nr 12, s. 40; A. Grzesiok-Horosz, *Legislation for video-sharing platform...*, s. 263 ; teź, *Ochrona...*, s. 65.

²³ Tamże.

²⁴ K. Broniatowski, *Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w cyberprzestrzeni – regulacje w prawie polskim i unijnym*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2017, https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/bss/dokumenty/new/171002/bezpieczenstwo_dzieci_mlodziety_wersja_ostateczna.pdf (dostęp: 26.06.2024). Zob. także J. Piechna, *Szkodliwe treści w internecie. Nie akceptuję, reaguję! Poradnik dla rodziców*, Akademia NASK, Warszawa 2019, https://cyberprofilaktyka.pl/publikacje/Szkodliwe%20tre%20tre%20C5%9Bci%20w%20internecie_www.pdf (dostęp: 14.05.2024).

na szkodliwość dla prawidłowego psychofizycznego i społecznego oraz moralnego rozwoju (*harmful*)²⁵. Treści szkodliwe dla rozwoju małoletnich rozumie się jako treści niebezpieczne dla rozwoju małoletniego, zagrażające mu oraz mogące mu potencjalnie zagrozić²⁶. Chodzi o sytuacje, w których zagrożenie jest „możliwe” w znaczeniu „prawdopodobne”²⁷.

W doktrynie wyrażono pogląd, iż audycje rozumiane jako szkodliwe mogą propagować działania przestępcze, epatować brutalnością i wulgarnością, gloryfikować siłę fizyczną i przemoc, szerzyć pogardę dla ludzi innych ras, wyznań i przekonań, jak również naruszać dobre obyczaje²⁸. W wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 10 czerwca 2008 r.²⁹ przypomniano, iż wpływ na rozwój psychiczny treści medialnych może przejawiać poprzez wzbudzanie negatywnych emocji – strachu, lęku, odrazy czy kształtowania negatywnych postaw rywalizacji.

DAUM nie zawiera definicji pojęcia „treści, które mogą zaszkodzić rozwojowi fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu nieletnich”³⁰. Kwestię ustalenia, jakie treści są szkodliwe dla fizycznego, umysłowego oraz moralnego rozwoju małoletnich, zarówno zdaniem doktryny, jak i orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości należy zatem pozostawić państwowym członkowskim w zależności od poglądów dotyczących moralności lub kultury³¹.

Także polskie ustawodawstwo nie przewiduje definicji legalnej w tym zakresie. W przepisach URTV (art. 18, art. 47e oraz art. 47o dotyczącym VSP) mowa jest o „nieuzasadnionym eksponowaniu przemocy” oraz pornografii.

Nieuzasadnione eksponowanie przemocy rozumieć należy jako przemoc niepotrzebną dla wyrażenia określonej treści, którą można

²⁵ K. Badźmirowska-Masłowska, *Ochrona dzieci i młodzieży...* (2012), s. 86.

²⁶ Tamże.

²⁷ Tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10 czerwca 2008 r., VI ACa 1555/07. Zob. K. Wojciechowski [w:] *Ustawa o radiofonii i telewizji*, s.223 i literatura tam przywołana.

²⁸ J. Sobczak, *Ustawa o radiofonii i telewizji, Komentarz*, Zakamycze 2008, s. 273.

²⁹ VI ACa 1555/07. [https://orzeczenia.waw.sa.gov.pl/content/\\$N/15450000003003_VI_ACa_001555_2007_Uz_2008-06-10_001](https://orzeczenia.waw.sa.gov.pl/content/$N/15450000003003_VI_ACa_001555_2007_Uz_2008-06-10_001)

³⁰ M. Piech, *Pośrednicy internetowi w prawie Unii Europejskiej. Rola i obowiązki wobec treści użytkowników*, Warszawa 2019, s. 25.

³¹ Szerz. zob. M. Siwicki, *Ochrona...*, s. 38; K. Wojciechowski [w:] *Ustawa o radiofonii i telewizji*, s. 222.

przedstawić „łagodniej” lub po prostu pominąć³². Ekspozowanie jest rozumiane jako skupienie na niej przekazu czy kładzenie na nią nacisku³³.

Brak jest również ustawowej definicji treści pornograficznych. W doktrynie prawa karnego popularna jest definicja zaproponowana przez Mariana Filara, zgodnie z którą treści mające charakter pornograficzny powinny charakteryzować się następującymi cechami: przedstawiać przejawy płciowości i życia płciowego człowieka, koncentrować się wyłącznie na technicznych aspektach płciowości i życia płciowego, z całkowitym oderwaniem od warstwy intelektualnej i osobistej oraz ukazywać ludzkie organy w ich funkcjach seksualnych. Znaczenie dla oceny ma również intencja twórcy, którą jest wywołanie podniecenia seksualnego u odbiorcy, zaś kryterium pomocniczym – walor estetyczny, gdyż im jest on niższy, tym bliżej takim treściom do pornografii³⁴. Zdaniem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 23 listopada 2010 r.³⁵, treściami pornograficznymi są zawarte w utrwalonej formie – jak film, zdjęcia, czasopisma, książki, obrazy lub pokazy na żywo – prezentacje czynności seksualnych człowieka. W przywołanym wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że ocena, czy dana treść ma charakter pornograficzny, należy do sądu, a nie do biegłego.

Gdy mowa o treściach szkodliwych, warto wskazać, iż przepisy DAUM zobowiązują także do ochrony ogółu odbiorców, a więc także i małoletnich (podkr. AGH), przed audycjami, wideo stworzonymi przez użytkownika oraz handlowymi przekazami audiowizualnymi, które zawierają nawoływanie do przemocy lub nienawiści wobec grupy osób lub członka grupy ze względów, o których mowa w art. 21 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej (KPP)³⁶. Ponadto DAUM wymaga chronienia ogółu odbiorców przed audycjami, wideo stworzonymi przez użytkownika zawierającymi

³² E. Czarny-Drożdżejko, [w:] J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak (red.), *Prawo mediów*, Warszawa 2008, s. 519.

³³ Szeroko na ten temat: K. Wojciechowski [w:] *Ustawa o radiofonii i telewizji*, s. 224; P. Ślęzak, [w:] *Prawo mediów*, s. 238.

³⁴ M. Filar, *Przestępstwa seksualne w nowym kodeksie karnym* [w:] *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze*, Warszawa 1997, s. 39 i nast. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 maja 2017 r. (VI ACa 2026/15) przywołana definicja stanowi tylko przykładowe narzędzie do kwalifikacji treści pornograficznych, a „film nie musi spełniać wszystkich pięciu elementów definicji, aby mógł być uznany za film pornograficzny”, podają za: <https://twojasprawa.org.pl/article/jak-definiowac-pornografie-na-gruncie-prawa-karnego> (dostęp: 17.06.2024 r.).

³⁵ IV KK 173/10, LEX nr 667510.

³⁶ Są to płeć, rasa, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religia lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek, orientacja seksualna lub przynależność państwowa, zob. M. Piech, *Pośrednicy internetowi*, s. 253; A. Grzesiok-Horosz, *Ochrona...*, s. 69.

treści, których rozpowszechnianie jest przestępstwem na mocy prawa unijnego³⁷. DAUM wymaga także ochrony przed treściami, które mogą być przestępstwem na tle rasistowskim i ksenofobicznym³⁸. Podobne regulacje zawiera art. 47o ust.1 pkt 2 i 3 URTV, wskazując, że obowiązkiem dostawcy VSP jest stosowanie środków przeciwdziałających udostępnianiu treści bezprawnych.

Środki ochrony

Zgodnie z art. 6 a DAUM, dodanym dyrektywą 2018, państwa członkowskie stosują odpowiednie środki w celu zapewnienia, by audiowizualne usługi medialne świadczone przez dostawców usług medialnych podlegających ich jurysdykcji, które mogą zaszkodzić fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich, były udostępniane jedynie w taki sposób, by małoletni w zwykłych okolicznościach nie mogli ich słuchać ani oglądać. Środki te mogą obejmować wybór godzin nadawania, narzędzia weryfikacji wieku lub inne rozwiązania techniczne. Muszą być proporcjonalne do potencjalnej szkodliwości audycji. Prawodawca unijny przewiduje w art. 28 ust. 3 DAUM, że do celów ochrony małoletnich najbardziej szkodliwe treści podlegają najsurowszym środkom kontroli dostępu³⁹. Odpowiedniość ustala się, uwzględniając charakter danej treści, szkodę, jaką może ona wyrządzić, cechy kategorii osób podlegających ochronie, jak również zagrożone prawa i uzasadnione interesy, w tym prawa i interesy dostawców platform udostępniania wideo oraz użytkowników, którzy stworzyli lub umieścili treści na takich platformach, a także ogólny interes publiczny⁴⁰.

Przepis art. 47o URTV stanowi, iż zabronione jest umieszczanie na platformach udostępniania wideo audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów zagrażających prawidłowemu fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich,

³⁷ Są to treści, które stanowią publiczne nawoływanie do popełnienia przestępstwa terrorystycznego, jak również pornografia dziecięca, szerz. A. Grzesiok-Horosz, *Ochrona...*, s. 70 i literatura tam cytowana.

³⁸ K. Chałubińska-Jentkiewicz, M. Nowikowska, *Prawo mediów*, s. 96; A. Grzesiok-Horosz, *Ochrona...*, s. 70.

³⁹ A. Matlak, *Wybrane aspekty implementacji...*, s. 52; K. Chałubińska-Jentkiewicz, M. Nowikowska, *Prawo mediów*, s. 91.

⁴⁰ Szerz. E. Galewska, *Zwalczanie nielegalnych treści przez użytkowników platform internetowych – kierunek regulacji Unii Europejskiej*, [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński (red.), *Prawo nowych technologii*, Warszawa 2021, s. 125.

w szczególności zawierających treści pornograficzne lub w sposób nieuzasadniony eksponujących przemoc, bez stosowania skutecznych zabezpieczeń technicznych, którymi są m.in. systemy kontroli rodzicielskiej lub inne odpowiednie środki. Stosowanie rozumiem jako „tworzenie i obsługiwanie”, o czym mowa w art. 47 p ust.1 pkt 1 URTV, jak również „umożliwienie” użytkownikom VSP kwalifikowania treści oraz stosowania zabezpieczeń technicznych⁴¹.

Motywy Dyrektywy 2018 przewidują, iż państwa członkowskie zapewniają, by dostawcy usług medialnych dostarczali widzom wystarczających informacji o treściach, które mogą zaszkodzić fizycznemu, psychicznemu lub moralnemu rozwojowi małoletnich. W tym celu dostawcy usług medialnych stosują system oznaczania potencjalnie szkodliwych treści audiowizualnej usługi medialnej.

W Polsce, kierując się potrzebą zapewnienia skutecznej ochrony małoletnim przed szkodliwymi dla nich treściami, uwzględniając możliwości techniczne, stopień szkodliwości audycji, wideo stworzonych przez użytkowników lub innych przekazów dla małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych oraz specyfikę platform udostępniania wideo, KRRiT wydała Rozporządzenie z dnia 13 kwietnia 2022 r.⁴². Załącznik nr 1 do rozporządzenia dotyczące VSP charakteryzuje poszczególne kategorie wiekowe i opisuje audycje, wideo stworzone przez użytkowników i inne przekazy z punktu widzenia co najmniej jednego z czterech kryteriów, przygotowanego przez psychologów, ważnych dla rozwoju małoletnich którymi są: prezentowana wizja świata, oceny moralnych, wywoływane emocje i wzorce zachowań⁴³. Na podstawie wyżej wskazanych kryteriów zostały wyróżnione cztery kategorie przekazów: kategoria I – bez ograniczeń wiekowych, kategoria II – dla małoletnich od lat 12, kategoria III – dla małoletnich od lat 16 oraz kategoria IV – dla osób pełnoletnich (od lat 18). Warto zaznaczyć, iż w kategorii I opisano treści, jakimi powinny się charakteryzować audycje lub inne przekazy dostępne w tej kategorii, jak np. prezentujące zasadniczo pozytywny lub neutralny obraz świata, w łagodnym klimacie emocjonalnym przedstawiające postawy prospołeczne i przyjazne nastawienie do ludzi, nasycone emocjami i uczuciami pozytywnymi, takimi jak np.: radość, zachwyty, szczęście,

⁴¹ M. Wyrwiński, *Oznaczenia treści audiowizualnych jako metoda ochrony małoletnich przed nieodpowiednimi treściami wideo w Internecie w Polsce*, „Forum Prawnicze” 2023, nr 5, s. 6.

⁴² Dz.U. 2022, poz. 1019.

⁴³ K. Badzmirowska-Masłowska, *Ochrona dzieci ...*(2007), s. 29.

życzliwość, miłość, szacunek, zaś w kategorii II i III wyliczono przykładowe treści, które nie powinny być dostępne w tych kategoriach wiekowych, przykładowo pokazujące, jako normę lub w formie aprobatywnej, patologiczne formy współżycia społecznego; sprowadzające wizję świata społecznego do przemocy, zachowań seksualnych lub erotyki czy pokazujące obrazy seksu lub przemocy (w tym agresji fizycznej lub łamania norm moralnych) jako źródła lub wyznacznika sukcesu życiowego bohatera lub ujmujących zachowania seksualne lub przemocowe jako formę nagrody lub oznakę sprytu życiowego. Zgodzić się należy z zapatrywaniem Michała Wyrwińskiego, iż technika legislacyjna zastosowana w omawianym akcie prawnym budzi pewne wątpliwości z punktu widzenia jego precyzyjności, co może rodzić trudności praktyczne⁴⁴.

Ustawodawca przewidział dla tych kategorii wiekowych obowiązek zastosowania symboli graficznych. Są to – dla VSP odpowiednio – oliwkowy kwadrat z liczbą 12 w środku, pomarańczowy kwadrat z liczbą 16 w środku oraz czerwony kwadrat z białym kluczem w środku. Dostawca VSP zapewnia odbiorcy łatwą możliwość zapoznania się z oznaczeniem w trakcie trwania audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych przekazów, co ma umożliwić rodzicom i małoletnim podjęcie świadomych decyzji dotyczących wyboru treści do oglądania⁴⁵. Wydane rozporządzenie ma służyć spójności kwalifikacji treści i systemów oznaczeń we wszystkich usługach medialnych i VSP⁴⁶.

Zabezpieczenia techniczne rozumiane jako działania związane z blokowaniem korzystania z określonych materiałów⁴⁷, mogą być ujednocione w ramach samoregulacji⁴⁸. Warto również wskazać, iż przepis art. 47p

⁴⁴ M. Wyrwiński, *Oznaczenia treści audiowizualnych...*, s. 12.

⁴⁵ Motyw 19 Dyrektywy 2018, zob. także A. Wąsowska, *Nowelizacja ustawy o radiofonii i telewizji*, s. 47.

⁴⁶ Por. Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie kwalifikowania, rozpowszechniania i sposobu zapowiadania audycji lub innych przekazów mogących mieć negatywny wpływ na rozwój małoletnich (Dz.U.2022, poz. 938) oraz Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie kwalifikowania i oznaczania audycji i innych przekazów mogących mieć wpływ na rozwój małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie (Dz.U. 2022, poz. 913). Zob. także: *Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii*, druk sejmowy nr 1340, s. 38, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1340>; A. Wąsowska, *Nowelizacja ustawy...*, s. 47; M. Wyrwiński, *Oznaczenia treści audiowizualnych...*, s. 12. Warto w tym miejscu wskazać, iż brak dla VSP wymogu, który wprowadziła dyrektywa 2018, dla zwiększenia stopnia ochrony małoletnich w usługach linearnych i nielinearnych, wymagając oznaczeń graficznych na treści szkodliwe: P jak przemoc, S jak seks, N jak narkotyki oraz W jak wulgaryzmy.

⁴⁷ Zob. K. Chałubińska-Jentkiewicz, [w:] *Ustawa o radiofonii...*, s. 617 i obszernie wyjaśnienia tam zawarte na temat mechanizmów blokowania; też, M. Nowikowska, *Prawo mediów*, s. 45.

⁴⁸ Zob. Kodeks VOD.

ust.2 URTV przewiduje możliwość wydania w tej sprawie rozporządzenia, w którym KRRiT określi szczegółowe wymagania, jakie muszą spełniać skuteczne zabezpieczenia techniczne lub inne odpowiednie środki, mające na celu ochronę małoletnich przed odbiorem, kierując się potrzebą zapewnienia skutecznej ochrony małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych oraz specyfikę platform udostępniania wideo. Jestem zdania, iż takie rozporządzenie powinno zostać wydane⁴⁹.

Praktykę stosowania przepisu dotyczących ochrony małoletnich na VSP skontrolowano w wrześniu i październiku 2023 r. i jak wynika z informacji udostępnionych przez KRRiT, tylko dostawcy pięciu platform VSP zaktualizowali swoje regulaminy świadczenia usług, dostosowując je do znowelizowanych przepisów URTV⁵⁰.

Tylko dwóch dostawców umożliwia stosowanie przez użytkowników oznaczeń wiekowych zgodnych z treścią rozporządzenia KRRiT⁵¹, siedmiu zaś wezwano do nadesłania informacji w zakresie ochrony małoletnich dotyczących zabezpieczeń technicznych⁵².

Najczęściej stosowanym zabezpieczeniem na VSP podlegających polskiej jurysdykcji jest komunikat z pytaniem dotyczącym pełnoletniości użytkownika, przy jednoczesnej wiedzy dostawców, iż ten zapis regulaminu pozostaje jedynie formalnym ograniczeniem, gdyż zabezpieczenie to jest w praktyce z łatwością obchodzone przez niepełnoletnich użytkowników⁵³. To spostrzeżenie potwierdza tendencję widoczną we wszystkich krajach europejskich, gdzie środki weryfikacji wieku oparto na kontroli dostępu, poprzez oświadczenia własne użytkowników w fazie rejestracji⁵⁴. Środkom tym zarzuca się jednak, że w praktyce są mało skuteczne.

Przegląd dokonany pod egidą Europejskiego Obserwatorium Audiowizualnego wskazuje, iż wyodrębnić można pięć metod weryfikacji wieku: posługiwanie się urzędowymi dokumentami identyfikacyjnymi, selfie, szacowanie wieku twarzy na podstawie wideo, poręczenie

⁴⁹ Zob. M. Wyrwiński, *Oznaczenia treści audiowizualnych...*, s.14.

⁵⁰ Są to: BanBye.pl, Wgrane.pl, CDA.pl, Vider.info, Vider.love. Zob. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, *Sprawozdanie z działalności za rok 2023 r.*, Warszawa 2024, <https://www.gov.pl/web/krrit/sprawozdanie-i-informacja-z-dzialalnosci-w-2023-roku> (dostęp: 24.06.2024).

⁵¹ KRRiT, *Sprawozdanie za 2023 r.*, s. 88 i nast.

⁵² Tamże.

⁵³ Tamże.

⁵⁴ Europen Audiovisual Observatory, *The protection of minors...*, s. 25.

społecznościowe, korzystanie z dokumentów jak legitymacja szkolna lub firmowa karta stałego klienta⁵⁵.

Jak już zaznaczono, charakterystyczna dla VSP jest aktywna rola użytkownika, dlatego też dostawca VSP umożliwia użytkownikom kwalifikowanie umieszczanych lub stworzonych przez nich audycji lub innych przekazów oraz stosowanie wobec nich zabezpieczeń technicznych⁵⁶. W praktyce daje to możliwość oznaczenia danego materiału jako nieodpowiedniego dla małoletnich, zaś przed emisją wyświetlane są stosowne ostrzeżenia⁵⁷. Niektórzy dostawcy VSP umieszczają materiał dopiero po jego ocenie przez administratora serwisu⁵⁸.

Jednym z rodzajów zabezpieczeń technicznych jest kontrola rodzicielska. Dwóch dostawców VSP podlegających polskiej jurysdykcji tworzy i obsługuje systemy kontroli rodzicielskiej⁵⁹. W różnych krajach europejskich środki kontroli rodzicielskiej różnią się siłą, zakresem oraz stopniem dostosowania⁶⁰.

Niestety w prawie polskim nie ma tradycji samo- i współregulacji, do której Unia Europejska mocno zachęca państwa członkowskie i które to rozwiązanie z powodzeniem – jak wskazują dane zawarte w opracowaniach Europejskiego Obserwatorium Audiowizualnego – jest stosowane w innych krajach europejskich.

Podsumowanie

W związku z rozwojem nowych technologii przed prawodawcą stoi trudne zadanie podjęcia choćby próby nadążania za cyfrową rzeczywistością. Rozwój nowych technologii, skutkuje powstawaniem coraz bardziej zróżnicowanych form przekazu, mogących stanowić dodatkowe środki służące rozpowszechnianiu różnorodnej zawartości, w tym także nielegalnej oraz potencjalnie szkodliwej, co z kolei generuje nowe, specyficzne wyzwania w zakresie ochrony małoletnich.

⁵⁵ Są także środki, które nie zależą od działań użytkownika, typu wykorzystanie sztucznej inteligencji do wyszukiwania i usuwania kont osób nieletnich, por. European Audiovisual Observatory, *The protection of minors*.

⁵⁶ K. Chałubińska-Jentkiewicz, [w:] *Ustawa o radiofonii i telewizji*, s. 537.

⁵⁷ KRRiT, *Sprawozdanie za 2023 r.*, s. 88 i nast.

⁵⁸ Tamże.

⁵⁹ Tamże.

⁶⁰ Zob. EAO, *The protection...*, s.21.

We współczesnej rzeczywistości każdy – w tym także małoletni – może być nie tylko odbiorcą usług medialnych – może on zarówno dostarczać treści na platformach udostępniania wideo, jak i z nich korzystać, stąd też jego bezpieczeństwo wymaga kompleksowej ochrony prawnej. Ochrona ta wymaga właściwego wyważenia interesów, zgodnie z motywem 51 DAUM, według którego podejmując odpowiednie środki w celu ochrony małoletnich przed szkodliwymi treściami, a ogółu społeczeństwa przed treściami zawierającymi nawoływanie do przemocy, nienawiści i terroryzmu, należy mieć na uwadze prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego oraz ochrony danych osobowych, wolność wypowiedzi i informacji, swobodę prowadzenia działalności gospodarczej, zakaz dyskryminacji oraz prawa dziecka.

Dostawca VSP jako podmiot odpowiedzialny za sposób zestawienia treści umieszczanych na platformie zapewnia – w znaczeniu „tworzy i obsługuje” – zabezpieczenia techniczne, których celem jest ochrona małoletnich przed szkodliwymi treściami. Wprowadzone przez niego zabezpieczenia techniczne mają zabezpieczać treści umieszczane na platformie przez użytkowników, jeżeli umieszczający uznają, że mogą szkodzić małoletnim. Podkreślić należy, że aczkolwiek ochrona małoletnich jest przewidziana we wszystkich usługach audiowizualnych, poziom regulacji w zakresie usług linearnych oraz nielinearnych i VSP jest zróżnicowany. Zgodnie z postanowieniami DAUM oraz polskiej URTV zakazane są tego typu treści w usługach linearnych, w VOD oraz VSP są zaś uregulowane w sposób bardziej liberalny, bo nie są zakazane *expressis verbis*, ale dostępne przy zastosowaniu odpowiednich zabezpieczeń, o których mowa w tekście.

Podkreślić należy, że w myśl art. 3 Konwencji o prawach dziecka, państwa zobowiązane są dążyć do jak najlepszego zabezpieczenia interesów dziecka, w tym zapewnienie mu ochrony i opieki, poprzez stworzenie i realizację właściwego systemu administracyjno-prawnego. W tym zakresie pozytywnie oceniam istniejącą regulację polskiej URTV, implementującą DAUM, natomiast widzę niedostatek samoregulacji w zakresie ochrony małoletnich na platformach udostępniania wideo, na wzór innych państw europejskich.

Proponuję uregulowanie tej kwestii na wzór już funkcjonującej samo-regulacji w obrębie VOD⁶¹, poprzez przyjęcie systemu, w ramach którego treść nieodpowiednia będzie mogła zostać udostępniona dopiero przez podanie danych karty kredytowej⁶² lub uiszczenie płatności za dostęp do takich treści⁶³. Kodeks dobrych praktyk zakłada także możliwość płatności za usługę poprzez dopisanie do rachunku – w przypadku dostarczania usługi przez operatorów kontraktowych lub zalogowanie się do systemu bankowości internetowej i pobranie danych w zakresie niezbędnym do weryfikacji pełnoletności lub potwierdzenie pełnoletności przez dostawcę systemu identyfikacji elektronicznej.

Omawiany kodeks, co warte rozważenia, przy tworzeniu samoregulacji VSP, przewiduje zastosowanie technicznego systemu, który umożliwi rodzicom skutecznie ograniczyć dostęp nieletnich do nieodpowiednich treści w kontekście odbioru audycji i przekazów wizualnych lub głosowych lub innego systemu, który uzależni uzyskanie dostępu do treści nieodpowiednich od skutecznej weryfikacji pełnoletności⁶⁴.

Ochrona przed szkodliwymi treściami jest zadaniem trudnym, o ile nie niemożliwym, wobec ilości i transgraniczności treści na platformach. Z pomocą przychodzić mają regulacje sektorowe, której przykładem omówiona w niniejszym artykule DAUM, jak i ogólne, przykładowo nowouchwalona Konstytucja internetu⁶⁵, która – nawiązując do tytułu niniejszego artykułu – ma aktualizować uregulowania prawne w odpowiedzi na wyzwania świata cyfrowego, ujednoczyć je oraz zapewnić cyberbezpieczeństwo. Nie bez znaczenia pozostają również inicjatywy przyjmowane w ramach *soft law*, jak wskazana Strategia na rzecz lepszego internetu dla dzieci, jak również samoregulacja w branży audiowizualnej.

⁶¹ Związek Pracodawców Branzy Internetowej IAB Polska, *Kodeks dobrych praktyk w sprawie szczegółowych zasad ochrony małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie z dnia 26 czerwca 2014 roku* (wersja zaktualizowana z dnia 17 grudnia 2021 r.), https://www.iab.org.pl/wp-content/uploads/2022/05/Kodeks-dobrych-praktyk-w-sprawie-szczegolowych-zasad-ochrony-maloletnich-w-audiowizualnych-uslugach-medialnych-na-zadanie_2022.pdf (dostęp: 12.06.2024), dalej jako *Kodeks dobrych praktyk VOD*.

⁶² W celu np. sprawdzenia jej ważności, pre-autoryzacji lub tymczasowego zablokowania symbolicznej kwoty środków, przykładowo jednorazowo na etapie rejestracji lub każdorazowo na etapie logowania się lub zapoznawania się przez z daną nieodpowiednią treścią, szerz. Kodeks dobrych praktyk VOD oraz jego omówienie: A. Wąsowska, M. Trochimczuk, R. Świątek, *Skuteczność samoregulacji służących ochronie dzieci...*, s. 40; M. Wywiński, *Oznaczenia treści...*, s. 5; A. Dziekan-Łanucha, *Wideo na żądanie jako przedmiot regulacji prawnych*, „Studia Socialia Cracoviensia” 2016, nr 2, s. 106.

⁶³ Przykładowo za pomocą karty kredytowej, bankowego przelewu elektronicznego lub innego równoważnego rozwiązania np. PayPal, BLIK. Płatności te mogłyby być jednorazowe, abonamentowe lub płatne przy pierwszej próbie dostępu do treści nieodpowiednich, szerz. zob. *Kodeks dobrych praktyk VOD*.

⁶⁴ Zob. *Kodeks dobrych praktyk VOD*.

⁶⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE, Dz. Urz. UE L nr 277, s. 1.

Bibliografia

- Badźmirowska-Masłowska K., *Małoletni użytkownik internetu a zagrożenia bezpieczeństwa informacji* [w:] W. Kitler, J. Taczowska (red.), *Bezpieczeństwo informacyjne. Aspekty prawno-administracyjne*, Warszawa 2017.
- Badźmirowska-Masłowska K., *Ochrona dzieci i młodzieży w systemie mediów audio-wizualnych w Polsce z perspektywy rozwiązań europejskich*, „Archiwum Kryminologii” 2007-2008, T. XXIX–XXX.
- Badźmirowska-Masłowska K., *Ochrona dzieci i młodzieży przed negatywnym wpływem mediów audiowizualnych w świetle dokumentów Unii Europejskiej. Wprowadzenie do analizy prawnej* [w:] S. Ćmiel (red.), *Przestępczość nieletnich – teoria i praktyka*, Józefów 2012.
- Badźmirowska-Masłowska K., *Rozwój nowych technologii komunikacyjnych a bezpieczeństwo dzieci w Unii Europejskiej (1996–2011). Perspektywa prawna*, [w:] A. Andrzejewska, J. Bednarek, S. Ćmiel (red.), *Człowiek w świecie rzeczywistym i wirtualnym. Nowy wymiar zagrożeń w świecie realnym i wirtualnym*, Józefów 2013.
- Badźmirowska-Masłowska K., *Zagrożenia dla małoletniego ze strony mediów audiowizualnych. W kierunku nowego paradygmatu?* [w:] M. Szymczyk, R. Grzywacz (red.), *W trosce o człowieka. Paradygmaty stare i nowe*, Kraków 2016.
- Chałubińska-Jentkiewicz K., Nowikowska M., *Prawo mediów*, Warszawa 2022.
- Chałubińska-Jentkiewicz K., [w:] Niewęglowski A. (red.), *Ustawa o radiofonii i telewizji. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Czarny-Drożdżejko E., *Ustawa o radiofonii i telewizji. Komentarz*, Warszawa 2014.
- Czarny-Czarny-Drożdżejko E. [w:] J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlak (red.), *Prawo mediów*, Warszawa 2008.
- Duda-Staworko E., *Pojęcie usługi platformy udostępniania wideo w prawie polskim i Unii Europejskiej*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego” 2022, nr 12.
- Dziekan-Łanucha A., *Wideo na żądanie jako przedmiot regulacji prawnych*, „Studia Socialia Cracoviensia” 2016, nr 2.
- Filar M., *Przestępstwa seksualne w nowym kodeksie karnym* [w:] *Nowa kodyfikacja karna. Kodeks karny. Krótkie komentarze*, Warszawa 1997.
- Galewska E., *Zwalczanie nielegalnych treści przez użytkowników platform internetowych – kierunek regulacji Unii Europejskiej*, [w:] K. Flaga-Gieruszyńska, J. Gołaczyński (red.), *Prawo nowych technologii*, Warszawa 2021.
- Guzik-Makaruk, E. Wojewoda, *Dziecko, nieletni, małoletni, młodociany, pełnoletni – podstawowe zagadnienia terminologiczne na tle systemu prawa* [w:] E. Guzik-Makaruk, V. Skrzypulec-Plinta, J. Szamatowicz (red.), *Wybrane prawne i medyczne problemy ginekologii dziecięcej*, Białystok 2015.

- Grzesiok-Horosz A., *Legislation for video-sharing platforms on the European audiovisual market. The Polish transposition of Audiovisual Media Services Directive*, „Central European Journal of Communication” 2023, nr 2.
- Grzesiok-Horosz A., *Ochrona przed treściami nielegalnymi i szkodliwymi na platformach udostępniania wideo*, „Opolskie Studia Administracyjno-Prawne” 2023 nr 21(1).
- Lis W., *Ochrona dziecka przed szkodliwym oddziaływaniem środków masowego przekazu w prawie polskim* [w:] E. Sowinska, E. Szczurko, T. Guz T., P. Marzec (red.), *Dziecko. Studium interdyscyplinarne*, Lublin 2008.
- Matlak A., *Wybrane aspekty implementacji do polskiego prawa zmienionej dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2022 vol. 27 nr 1.
- Murawska-Najmiec E., *Systemy ochrony małoletnich w programach telewizyjnych i radiowych w wybranych krajach europejskich – Francja, Belgia, Niemcy, Wielka Brytania, Węgry, Holandia i Szwecja*, Analiza Biura KRRiT 2011 nr 3, Warszawa 2011.
- Ossowska-Salamonowicz D., [w:] Niewęglowski A. (red.), *Ustawa o radiofonii i telewizji. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Piech M., *Pośrednicy internetowi w prawie Unii Europejskiej. Rola i obowiązki wobec treści użytkowników*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Siwicki M., *Europejskie standardy ochrony małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie (VOD). Wybrane aspekty prawno-porównawcze*, „Nowe Media. Studia i rozprawy” 2014, nr 4.
- Sobczak J., *Ustawa o radiofonii i telewizji*, Komentarz, Zakamycze 2008.
- Ślęzak P., [w:] Ślęzak P. (red.), *Prawo mediów*, Warszawa 2020.
- Wąsowska A., *Nowelizacja ustawy o radiofonii i telewizji*, „Edukacja Prawnicza” 2022, nr 2.
- Wojciechowski K., [w:] Piątek S. (red.), *Ustawa o radiofonii i telewizji. Komentarz*, Warszawa 2014.
- Wywiński M., *Oznaczenia treści audiowizualnych jako metoda ochrony małoletnich przed nieodpowiednimi treściami wideo w Internecie w Polsce*, „Forum Prawnicze” 2023, nr 5.

Źródła internetowe:

- Broniatowski K., *Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w cyberprzestrzeni – regulacje w prawie polskim i unijnym*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2017, https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/bss/dokumenty/new/171002/bezpieczenstwo_dzieci_i_mlodziemy_wersja_ostateczna.pdf.
- ERGA, *Protection of Minors in the Audiovisual Media Services: Trends & Practices* (ERGA report), <https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2016/10/ERGA-PoM-Report-2017-wordpress.pdf>.

- European Audiovisual Observatory, *Mapping of national rules applicable to video-sharing platforms: Illegal and harmful content online*, Strasbourg 2021, <https://rm.coe.int/mapping-on-video-sharingplatforms-2021-full-report/1680a43575>.
- European Audiovisual Observatory, *The protection of minors on VSPs: age verification and parental control*, Strasbourg 2023, <https://rm.coe.int/the-protection-of-minors-on-vsps-age-verification-and-parental-control/1680af0788>. <https://twojasprawa.org.pl/article/jak-definiowac-pornografie-na-gruncie-prawa-karnego>.
- Komisja Europejska, *Cyfrowa dekada dla dzieci i młodzieży: nowa europejska strategia na rzecz lepszego internetu dla dzieci (BIK+)* Bruksela 2022, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0212>.
- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, *Lista dostawców VSP*, <https://www.gov.pl/web/krrit/lista-dostawcow-platform-udostepniania-wideo-wpisanych-do-wyказu-przewodniczacego-krrit-na-podstawie-art-1a-ust7-urt>.
- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, *Sprawozdanie z działalności w 2023 r.*, Warszawa 2024, <https://www.gov.pl/web/krrit/sprawozdanie-i-informacja-z-dzialalnosci-w-2023-roku>.
- Piechna J., *Szkodliwe treści w internecie. Nie akceptuję, reaguję! Poradnik dla rodziców*, Akademia NASK, Warszawa 2019, https://cyberprofilaktyka.pl/publikacje/Szkodliwe%20tre%C5%9Bci%20w%20internecie_www.pdf.
- Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii, druk sejmowy nr 1340, <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1340>.
- Wąsowska A., Trochimczuk M., Świątek R., *Skuteczność samoregulacji służących ochronie dzieci w telewizji i internecie*, Departament Monitoringu Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Warszawa 2021 https://radareklamy.pl/wp-content/uploads/2021/01/broszura_skutecznos_samoregulacji.pdf.
- Związek Pracodawców Branży Internetowej IAB Polska, *Kodeks dobrych praktyk w sprawie szczegółowych zasad ochrony małoletnich w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie z dnia 26 czerwca 2014 roku* (wersja zaktualizowana z dnia 17 grudnia 2021 r.), https://www.iab.org.pl/wp-content/uploads/2022/05/Kodeks-dobrych-praktyk-w-sprawie-szczegolowych-zasad-ochrony-maloletnich-w-audio-wizualnych-uslugach-medialnych-na-zadanie_2022.pdf.

Wykorzystane akty normatywne:

- Konwencja o prawach dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989 r., Dz. U. 1991 r. Nr 120, poz. 526 ze zm.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE, Dz. Urz. UE L nr 277.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 89/552/EWG z dnia 17 października w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych

- i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (tzw. dyrektywa o telewizji bez granic), Dz. Urz. UE L 298.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/13/UE z 10 marca 2010 r. w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych), Dz. Urz. UE L nr 95.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1808 z dnia 14 listopada 2018 r. zmieniająca dyrektywę 2010/13/UE w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących świadczenia audiowizualnych usług medialnych (dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych) ze względu na zmianę sytuacji na rynku, Dz. Urz. UE L 303 z 28.11.2018.
- Ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o zmianie ustawy o radiofonii i telewizji oraz ustawy o kinematografii, Dz.U.2021, poz. 1676.
- Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji, Dz.U.2022, poz. 1722 ze zm.
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka, Dz.U. 2023, poz.292.
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, Dz.U. 2023, poz. 1610 ze zm.
- Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie kwalifikowania i oznaczania audycji, wideo stworzonych przez użytkowników i innych przekazów mogących mieć negatywny wpływ na rozwój małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych w platformach udostępniania wideo, Dz.U. 2022, poz. 1019.
- Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie kwalifikowania, rozpowszechniania i sposobu zapowiadania audycji lub innych przekazów mogących mieć negatywny wpływ na rozwój małoletnich, Dz.U.2022, poz. 938.
- Rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie kwalifikowania i oznaczania audycji i innych przekazów mogących mieć wpływ na rozwój małoletnich w poszczególnych kategoriach wiekowych w audiowizualnych usługach medialnych na żądanie, Dz.U. 2022, poz. 913.

Wykorzystane orzeczenia:

- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2010 r., IV KK 173/10.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 9 lutego 2017 r., II AKA 294/16.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 9 maja 2017 r. , VI ACa 2026/15.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10 czerwca 2008 r., VI ACa 1555/07.